

SYDKUSTENS ORDKONSTSKOLA

LÄROPLAN I GRUNDLÄGGANDE KONSTUNDERVISNING I ORDKONST ENLIGT ALLMÄN LÄROKURS

BORGÅ
HELSINGFORS
PARGAS
SIBBO
ÅBO

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Allmänt om läroanstalten	3
Läroanstaltens verksamhetsidé	3
Läroanstaltens värdegrund	3
Läroanstaltens verksamhetskultur och kontinuerlig utveckling av verksamheten.....	3
Allmänt om undervisningen	5
Syn på lärande.....	5
Lärmiljö.....	5
Samarbete med vårdnadshavarna och andra aktörer	6
Principer för elevantagningen	7
Individualisering av lärokursen	7
Studiernas uppbyggnad och omfattning	8
Studiernas omfattning	8
Studiernas uppbyggnad	8
De allmänna målen för studierna.....	9
Förberedande studier för elever under skolåldern	9
Studiehelheter för de gemensamma studierna, deras mål, innehåll och beräknade omfattning ..	10
Allmänt	10
Gemensamma studier nivå E, 7–8 år (åk 1-2): Sagolikt - berätta tillsammans	11
Gemensamma studier nivå D, 9-10 år (åk 3-4): På äventyr - skriva brett	13
Grundstudier nivå C, 11-12 år (åk 5-6): I andra världar – utveckla och relatera.....	15
Studiehelheter för temastudierna, deras mål, innehåll och beräknade omfattning	17
Allmänt	17
Temastudier: Litteratur i samhället.....	18
Undervisning för ordkonst för nivå A (16-18 år) samt vuxna	19
Bedömning	20
Bedömning av lärandet samt föremål för bedömning.....	20
Betyg.....	20

Bilaga: Plan för jämlikhet och likabehandling samt litteraturlista

Allmänt om läroanstalten

LÄROANSTALTENS VERKSAMHETSIDÉ

Sydkustens ordkonstskola är den första ordkonstskolan på svenska i Finland som arrangerat grundläggande konstundervisning i ordkonst och har erbjudit grundläggande konstundervisning i ordkonst enligt allmän lärokurs sedan år 2014. År 2024 hade Borgå, Helsingfors, Pargas, Sibbo och Åbo godkänt Sydkustens ordkonstskolas läroplan och förutom inom dessa kommuner erbjuds grundläggande konstundervisning på distans.

Tack vare ett omfattande utvecklingsarbete med pilotgrupper, kontinuerlig respons av elever, lärare samt vårdnadshavare har Sydkustens ordkonstskola redigerat sin läroplan för grundläggande konstundervisning enligt allmän lärokurs.

Utöver undervisning i grundläggande konstundervisning i ordkonst erbjuder Sydkustens ordkonstskola förberedande ordkonstverksamhet för barn under skolåldern samt som regelbunden hobbyverksamhet bland annat inom Finlandsmodellen. Ordkonstverkstäder samt olika ordkonstprojekt genomförs även inom småbarnspedagogiken, inom den grundläggande undervisningen samt inom andra stadiet. Verkstäder i ordkonstmetoder arrangeras regelbundet för lärare, pedagoger, bibliotekarier, ledare inom eftermiddagsverksamhet samt övriga intresserade.

Sydkustens ordkonstskolas läroplan enligt allmän lärokurs baserar sig på de grunder för allmän lärokurs i ordkonst som Utbildningsstyrelsen fastställt 2017. (Grunderna för läroplanen för den allmänna lärokursen i grundläggande konstundervisning 2017)

LÄROANSTALTENS VÄRDEGRUND

Sydkustens ordkonstskolas verksamhet bygger på den gemensamma värdegrunden med respekt för mänskliga rättigheter, jämställdhet, jämlikhet och kulturell mångfald. Etiska, estetiska och ekologiska frågeställningar problematiseras och behandlas via konsten. I centrum står gemensam och individuell reflektion över värderingar, över hur kontextuella normer och synsätt är beroende av tid och plats, över hur man via konsten kan undersöka och förmedla vad som är värdefullt och hållbart samt laborera med olika scenarion med hjälp av narrativ fantasi.

LÄROANSTALTENS VERKSAMHETSKULTUR OCH KONTINUERLIG UTVECKLING AV VERKSAMHETEN

Sydkustens ordkonstskola värnar om att upprätthålla en verksamhetskultur som främjar lärandet, välbefinnandet och delaktigheten både hos eleverna, vårdnadshavarna och personalen. En omtänksam och respektfull växelverkan och interaktion lärare och elever emellan lägger grunden för den positiva och stöttande verksamhetskulturen. Samtidigt som varje elev möts som en individ med egna behov, intressen och målsättningar är ordkonstskolan mån om jämlikhet och likabehandling (se Plan för jämlikhet och likabehandling som bilaga). Respekt för olika kulturella bakgrunder är en

central del av undervisningen liksom antirasistisk och genussensitiv pedagogik inklusive lärostoff. Även respekt för ekologisk hållbarhet och ekokritisk reflektion är en viktig del av verksamhetskulturen.

Syd kustens ordkonstskola är en lärande organisation med mål att ständigt förbättra förutsättningarna för elevernas utveckling samt lärarnas kompetens. Undervisningen ska basera sig på den senaste forskningen samt lyhört plocka upp aktuella strömningar och stämningar inom litteraturen och konstfältet i stort. För att uppnå detta uppmanas lärarna ständigt vidareutbilda och fortbilda sig och samarbeta över konstgränser med lärare i andra ämnen. Både organiseringen, planeringen, genomförandet och bedömningen av vardaglig praxis inom undervisningen utvärderas och utvecklas kontinuerligt.

Allmänt om undervisningen

SYN PÅ LÄRANDE

Grundläggande konstundervisning är målinriktat lärande som fortskrider från en nivå till en annan.

Inom Sydkustens ordkonstskola ses lärandet som att aktivt bli en del av den kollektiva textväv som skapats inom litteraturen. Lärandet är en holistisk och interaktiv process, som stärker elevens kulturella delaktighet i den egna traditionen men även bekantar eleven med globala influenser för att skapa en medvetenhet om att kulturella influenser alltid har och fortsätter att samverka på intressanta och nyskapande sätt. Genom att marineras i texter från olika tider och kulturella sfärer, i olika stilar och genrer får eleverna en bred litterär repertoar. Samtidigt kan eleverna både skriva i relation och opposition till traditionen, välja och kombinera fritt för att utveckla sitt unika språk. Både autentiska texter och textutdrag liksom modelltexter är viktiga inom lärandet.

En nyckelroll i lärandet är glädjen: glädjen över att bli en del av en litterär tradition, glädjen över att självständigt få styra och ansvara för sitt uttryck, glädjen över att tillsammans uppleva och utforska litterära världar. Allting – sinnen, känslor, upplevelser, omgivningen – är material och grogrund för konsten och via det litterära skapandet lär sig eleverna både hantverket och om sig själva som individer och konstnärer. Inom litteraturen är det detaljerat specifika ofta det universella och inom lärandet uppmuntras eleverna till multisensoriskt iakttagande och reflektion.

Lärandet är en ständigt pågående process där utvecklingen av konstnären och konstnärskapet pågår parallellt. Eleven stöttas till en dynamisk syn på sitt skapande och att både identifiera och söka utmaningar. Med hjälp av uppmuntrande och stöttande formativ respons där textens styrkor lyfts fram kontextualiseras och benämns stilistiska grepp och litterära medel så att elevens metaspråk, medvetenhet och reflektion kring sitt eget skapande och lärande stärks.

För att motivera eleverna vidare i utvecklingen av sitt konstnärliga uttryck, strävar ordkonstskolan ständigt efter att skapa och hitta forum där elevernas texter läses och upplevs. På samma sätt uppmärksammas eleverna om hur mötet med texten färgas av olika modaliteter.

Narrativitet och språket är viktiga byggstenar inom ordkonst. Genom att kontrastera och identifiera hur dessa används inom andra konstformer och i samhället i stort växer elevernas insikt i ordkonstens och litteraturens särdrag och möjligheter inom tvärkonstnärliga eller andra uttrycksformer.

LÄRMILJÖ

Lärmiljöns centrala egenskaper är tillgänglighet, trygghet, ändamålsenlighet och glädje. Sydkustens ordkonstskola strävar efter att optimera lärmiljöerna med beaktande av resurser och möjligheter.

Tillgänglighet har många olika aspekter. Gällande lärmiljöer betyder det geografisk tillgänglighet, att lärmiljöerna är tillgängliga för elever med olika funktionsvariationer och behov, ekonomisk tillgänglighet samt språklig/kulturell tillgänglighet. För de yngre eleverna arrangeras undervisning i närskolan/närbiblioteket, medan ordkonstskolan för äldre elever strävar efter mer centralt belägna,

uppsamlade undervisningsutrymmen. Alla utrymmen är naturligtvis tillgängliga för elever med funktionsvariation och ekonomisk tillgänglighet nås med hjälp av möjligheten att ansöka om frielevsplats. Ordkonstskolans verksamhets- och undervisningsspråk är svenska, men elever med alla hemspråk välkomnas i undervisningen.

En ytterst viktig del av tillgängliga lärmiljöer är möjligheten att delta i distansundervisning. Ordkonstskolan erbjuder undervisning i grundläggande konstundervisning i ordkonst enligt fördjupad lärokurs i uttalade distansgrupper, där den veckovisa undervisningen enbart sker på distans. Lärmiljön är ett tillgängligt mötesverktyg i kombination med ett gemensamt digitalt klassrum, där undervisningsmaterial och uppgifter sparas och eleverna skriver sina texter och läraren handleder. En del väljer att delta i distansgrupper då de har lång väg till närundervisningen, men en betydande del av eleverna som deltar i distansundervisningen gör det av sociala skäl. På distans kan eleverna koncentrera sig på undervisningen och sitt skrivande utan social press eller yttre distraktioner. Eftersom ordkonstskolan är mån om att individualisera undervisningen och skapa flexibla lösningar, kan även elever i närundervisningsgrupper vid behov delta på distans. På samma sätt kan eleverna även i majoriteten av temakurserna välja om de deltar i närundervisning eller på distans.

Trygghet i lärmiljön handlar både om fysisk trygghet och social trygghet. Ordkonstskolan är mån om att skapa en gemytlig, uppmuntrande, inkluderande, sprudlande och respektfull atmosfär i undervisningen så att alla elever kan känna sig socialt accepterade, bekräftade och trygga. Ingen utveckling sker utan misslyckanden och en trygg lärmiljö sporrar eleverna att experimentera, misslyckas och försöka igen. På samma sätt betonas vikten av elevens fysiska integritet samt av säkra, lugna och ombonade undervisningsutrymmen.

Ordkonstskolan strävar efter att använda sig av möjligast ändamålsenliga lärmiljöer och undervisningsutrymmen. Tillgång till adekvat utrustning för ordkonstundervisning som datorer och litteratur är centrala liksom naturligtvis annat för undervisningen viktigt material. Eleverna uppmuntras till att både bekanta sig med de för den egna konstarten centrala lärmiljöerna såsom bibliotek och olika litterära evenemang samt med övriga konstformers centrala lärmiljöer som till exempel muséer, teatrar, övriga konstskolor, byggnader och parker.

Glädje är ofta en underskattad aspekt av lärmiljöer. Miljöns betydelse för sinnesstämning och kreativitet är stor. För att skapa en lärmiljö som uppmuntrar till glädje och konst strävar ordkonstskolan efter att skapa lärmiljöer som är färgglada och ljusa, frodiga och taktilt mångsidiga, luftiga och naturnära, bubblande och festliga, mjuka och magiska. Ordkonstskolan är för tillfället beroende av andra aktörers utrymmen och kan därmed inte inverka på dessa annat än att välja utrymmen som bäst motsvarar glädjefulla utrymmen, men vill inom nära framtid skapa ett eget undervisningsutrymme där även lärmiljöns estetiska aspekter får en framträdande roll.

SAMARBETE MED VÅRDNADSHAVARNA OCH ANDRA AKTÖRER

Syd kustens ordkonstskola har en tät kontakt med vårdnadshavarna för att stöda elevens studier. Både formell och informell respons hörsammas för att kunna utveckla verksamheten så ändamålsenligt

som möjligt. Olika tillställningar arrangeras för att synliggöra elevernas framsteg inom studierna och för att vårdnadshavarna ska kunna bekanta sig med ordkonstundervisningen.

Även samarbetet med övriga konstskolor som ger grundläggande konstundervisning är tätt, framför allt med andra konstskolor med svenska som undervisningsspråk, men Sydkustens ordkonstskola samarbetar även över språkgränserna. Olika evenemang, kampanjer, flerkonstnärliga läger och kurser arrangeras så att ordkonstskolans elever får en bredare insyn i det lokala nätverket av konstskolor samt olika konstformer.

En central samarbetspart för ordkonstskolan är biblioteken. I samarbete med bibliotek arrangeras i mån av möjlighet öppna workshoppar så att barn och unga i olika åldrar har möjlighet att bekanta sig med ordkonstundervisningen, men också så att ordkonst eleverna känner sig hemmastadda på biblioteken.

PRINCIPER FÖR ELEVANTAGNINGEN

Sydkustens ordkonstskola antar elever i anmälningsordning. Tidigare elever har förtur för att säkerställa deras möjlighet att avlägga sina studier. Det finns möjlighet till frielevsplatser.

INDIVIDUALISERING AV LÄROKURSEN

Individualiseringen av lärokursen genomförs så att eleven kan delta i undervisningen utifrån sina egna utgångspunkter. Eftersom ordkonstundervisningen genomgående utgår ifrån individens personliga utveckling är all undervisning automatiskt differentierad och om eleven därutöver behöver en individualisering av lärokursen strävar ordkonstskolan ändå efter att genomföra undervisningen flexibelt i gruppundervisningen inom den grundläggande konstundervisningen.

Individualisering kan innebära att målen, innehållet, studietiden, sättet att genomföra undervisningen, nödvändiga stödåtgärder och bedömningsförfarandet individualiseras och detta sker alltid i samråd med eleven och vårdnadshavaren. Av sociala skäl rekommenderar ordkonstskolan att eleven deltar i gruppundervisningen för sin egen åldersgrupp, men lärostoffet kan vid behov differentieras för att motsvara elevens individuella lärtig. Eleven kan fritt välja vilka kortkurser hen vill delta i.

Studiernas uppbyggnad och omfattning

STUDIERNAS OMFATTNING

Den allmänna lärokursen i grundläggande konstundervisning har en beräknad omfattning om sammanlagt 500 timmar, varav de gemensamma studiernas beräknade andel är 300 timmar och temastudiernas 200 timmar. Den beräknade omfattningen av en timme är 45 minuter. Omfattningen av den förberedande konstfostran för småbarn som föregår grundstudierna är 0-200 studietimmar.

STUDIERNAS UPPBYGGNAD

Den allmänna lärokursen inom de olika konstarterna består av gemensamma studier och temastudier inom konstarten samt eventuell konstfostran för småbarn. De riksomfattande målen och det centrala innehållet i de gemensamma studierna och temastudierna samt de allmänna målen för konstfostran för småbarn fastställs per konstart i dessa grunder för läroplanen. Grundläggande konstundervisning kan också ordnas för vuxna.

Syftet med de gemensamma studierna i den allmänna lärokursen är att eleverna ska få de grundläggande färdigheterna inom konstarten. Syftet med temastudierna är att utvidga de färdigheter som eleverna förvärvat under de gemensamma studierna.

Den veckovisa gruppundervisningen följer allmän lärokurs och arrangeras i huvudsak som närstudier. Utöver den veckovisa gruppundervisningen har elever möjlighet att välja kort- och projektkurser för att specialisera eller bredda sin ämneskunskap. Kort- eller projektkurser enligt allmän lärokurs erbjuds både som när- och distansstudier.

Undervisningen ordnas på ett flexibelt sätt som tar hänsyn till ordkonstens natur, elevens ålder, tidigare kunskaper och färdigheter samt de undervisningsmetoder som används.

I Sydkustens ordkonstskola delas studierna in i fem olika nivåer plus förberedande undervisning:

- Förberedande för elever under skolåldern
- Nivå E för elever i åldern 7–8 år (åk 1–2)
- Nivå D för elever i åldern 9–10 år (åk 3–4)
- Nivå C för elever i åldern 11–12 år (åk 5–6)
- Nivå B för elever i åldern 13–15 år (åk 7–9)
- Nivå A för elever i åldern 16–18 år (andra stadiet).

Grundläggande konstundervisning i ordkonst är primärt avsett för barn och unga i åldern 7-18 år, men eleverna har rätt att delta i undervisningen även efter detta. Dessutom arrangeras förberedande undervisning för barn under skolåldern samt för vuxna i mån av möjlighet. Dessa nivå- och åldersgrupper kan indelas in i mindre eller större grupper enligt resurser, möjlighet och lokala förutsättningar. Om nivågrupper sammanslås, undervisas gruppen parallellt på två nivåer.

DE ALLMÄNNA MÅLEN FÖR STUDIERNAS

Undervisningen i den allmänna lärokursen i ordkonst i den grundläggande konstundervisningen baserar sig på synsättet att språket och litteraturen är grunden för konsten och för hela samhället. Undervisningen främjar elevernas kreativitet, kulturella och samhälleliga delaktighet samt sociala färdigheter. Ordkonst är skapande användning av språket, vilket fördjupar elevernas språkliga färdigheter och uttrycks- och tankeförmåga samt ökar elevernas konstnärskap.

Undervisningen stöder elevernas språkliga och kulturella mångfald. Ordkonsten utgör en grund för många andra konstarter som bygger på språket. Undervisningen baserar sig på multilitteracitet och på ett vidgat textbegrepp, enligt vilket texter kan produceras exempelvis i skriften, talad, visuell, audiovisuell eller digital form. Skrivande uppfattas enligt det vidgade textbegreppet också som muntligt berättande eller kroppsligt uttryck. Läsande uppfattas som mottagande av text också genom att man lyssnar, ser eller observerar på något annat sätt.

Undervisningens mål är att ge eleverna färdigheter att uttrycka sig mångsidigt med ordkonstens medel. Studierna stärker identiteten som skribent och konstnär samt ger eleverna en referensgrupp och en intressegemenskap, där man bekantar sig med olika sidor av skapande av ordkonst.

Undervisningen ska främja ett koncentrerat, målmedvetet och långsiktigt arbete, aktivt lärande och konstruktiv verksamhet som individ och medlem i en grupp. Utgångspunkten för undervisningen är glädje, lek och upplevelser. Undervisningen uppmuntrar eleverna att använda sin fantasi och få insikter. I undervisningen i ordkonst utvecklar eleverna förmågan att skapa och finslipa olika typer av texter och att välja, bedöma och analysera stilar och textgenrer. De ska också utveckla sin multilitteracitet. Undervisningen genomförs i växelverkan med andra konstarter. Studierna i ordkonst uppmuntrar till livslångt intresse, till studier och arbete inom området.

FÖRBEREDANDE STUDIER FÖR ELEVER UNDER SKOLÅLDERN

Undervisningen i ordkonst för barn under skolåldern uppmuntrar barnet att använda sin fantasi, delta i språklek och narrativ interaktion. Målet är att barnet utvecklar sin språkliga uttrycksförmåga och känner språkglädje genom ordkonsten. I ordkonstundervisningen får barnet mångsidigt bekanta sig med barnlitteraturen och dess rika värld av dikter, bilderböcker, sagor och berättelser. Barnet inspireras och uppmuntras att lyssna och leva sig in i berättelser och högläsning och att berätta egna historier samt skapa egna dikter och ramsor. Omfattningen av de förberedande studierna är högst 200 studietimmar.

Centralt innehåll

- leka med narrativitet och fantisera
- mångsidigt bekanta sig med litteratur
- utveckla språkglädje och språklek
- skapa egna texter (vidgat textbegrepp)

Studiehelheter för de gemensamma studierna, deras mål, innehåll och beräknade omfattning

ALLMÄNT

I de gemensamma studierna i den allmänna lärokursen i ordkonst bekantar sig eleverna med ordkonstens olika möjligheter, begrepp och medel. I de gemensamma studierna i den allmänna lärokursen i ordkonst bekantar man sig med olika textgenrer från skönlitteratur till medietexter samt deras språkliga och visuella uttrycksmedel. I ordkonsten lär man sig att komma på idéer för och bearbeta texter. Den egna konstuppfattningen och samspelet med konsten utvecklas. I studierna finner man medel för att upprätthålla arbetsmotivationen och utveckla färdigheten att på ett uppmuntrande sätt undersöka och bedöma de egna texterna.

Målen med undervisningen är att

Att utvecklas som ordkonstnär

- uppmuntra eleven att göra iakttagelser om fenomen i världen och att undersöka deras narrativitet
- uppmuntra eleven att finna och välja sådant som är viktigt för hen själv att berätta genom att använda sina olika sinnen och sin känslighet
- stödja elevens utveckling och syn på ordkonsten i förhållande till den litterära traditionen
- uppmuntra eleven att utveckla sin konstnärsidentitet.

Att finna sin egen röst i skrivandet

- uppmuntra eleven att söka sin egen röst i uttryck och kreativitet samt att ge eleven medel för det
- uppmuntra eleven att med hjälp av ordkonstens medel gestalta och ge ord åt sina egna iakttagelser, tankar och känslor och att skapa fantasihelheter
- uppmuntra eleven att utvidga sitt ordförråd och att använda ett mångsidigare språk och uttryckssätt
- ge eleven övning i att skapa ordkonst i olika genrer
- hjälpa eleven att förstå förhållandet mellan textens innehåll och form, dvs. hur olika stilar byggs upp.

Att läsa med inlevelse

- uppmuntra eleven att leva sig in i det som hen läser och hör och att dela sina läsupplevelser
- uppmuntra eleven att bekanta sig med ordkonstens genrer och uttrycksmedel samt med multimodala texter
- uppmuntra eleven till kreativt läsande och till att finna olika sätt att läsa i förhållande till ordkonstens miljöer.

Konstprocessen och presentationen

- inspirera eleven att bekanta sig med de olika skedena i processen för skapande av ordkonst
- öva eleven i att målinriktat skapa ordkonst

- uppmuntra eleven att ge och ta emot respons samt att komma till rätta med att skapande av ordkonst är en pågående process
- uppmuntra och sporra eleven att dela och presentera sina ordkonstverk

GEMENSAMMA STUDIER NIVÅ E, 7–8 ÅR (ÅK 1-2): SAGOLIKT - BERÄTTA TILLSAMMANS

Omfattning 40 studietimmar/år, sammanlagt 80 studietimmar. En del av studietimmarna avläggs som projekt, kortkurser och självstudier.

På nivå E ligger fokus på att introducera ordkonst som konstform för eleverna samt bygga upp en tillåtande och fantasieggande gemenskap. Fokus ligger på det muntliga berättandet, på att dramatisera och på att skapa tillsammans. Före eleverna har stöd i skriftspråket utnyttjas rutiner och upprepningar för att förankra och vidga elevernas skönlitterära repertoar. I takt med att elevernas skrivförmåga utvecklas, introduceras även kortare, skrivna texter i olika genrer. Eleverna bekantar sig med centrala begrepp inom ordkonst och lär sig uppfatta omgivningens narrativitet.

På nivå E lär sig eleven berätta om sig själv, skapa olika karaktärer samt förse dessa med inre och yttre egenskaper. Eleven lär sig skillnaden mellan fakta och fiktion och lär sig fiktionisera sin närmiljö och vardagshändelser. Intrigkurvan och berättelsens grundelement blir bekanta för eleven. Eleven bekantar sig med diktens grundstruktur. Eleven lär sig benämna och uttrycka sinnesintryck och känslor muntligt och skriftligt samt använda dem i sitt skapande. Eleven lär sig beskriva bilder samt berätta ordlöst med hjälp av gester, ljud och bilder. Samspel mellan bild och text behandlas både inom bilderböcker och i serier.

Att dela sina texter med andra parvis samt i gruppen är en del av studierna på nivå E. Samtidigt lär sig eleverna att uppmuntra varandra samt bekräfta varandra som ordkonstnärer. Eleverna lär sig dela sina läsoplevelser, rekommendera litteratur samt använda sig sina läsoplevelser som inspiration för sitt eget skapande. Eleverna berättar om sina läsoplevelser och relaterar dem till egna känslor samt händelser och fenomen i vardagen.

Eleverna bekantar sig med klassiska sagor, både folksagor och konstasagor, samt med fabler från olika kulturer. Bilderböcker, dramatik med sagotematik samt rimmande poesi ur kulturarvet introduceras liksom centrala kapitelböcker för målgruppen. Litteraturlista som bilaga.

Fokusområden inom målen nivå E

Att utvecklas som ordkonstnär	Att finna sin egen röst i skrivandet	Att läsa med inlevelse	Konstprocessen och presentationen
Att uppmuntra eleven att finna och välja sådant som är viktigt för hen själv att berätta genom att använda olika sinnen och sin känslighet.	Att uppmuntra eleven att med hjälp av ordkonstens medel gestalta och ge ord åt sina egna iakttagelser, tankar och känslor och att skapa fantasihelheter.	Att uppmuntra eleven att leva sig in i det som hen läser och hör och att dela sina läsoplevelser.	Att uppmuntra och sporra eleven att dela och presentera sina ordkonstverk.

Centrala metoder, texter och begrepp nivå E

Metoder	Texter	Begrepp
<ul style="list-style-type: none"> att samlas för att berätta, lyssna, associera och bejaka impulser tillsammans att skapa eget med det gemensamma som utgångspunkt att skapa berättelser med hjälp av fyrfält att leka med språket med rim, ramsor och rytmer att leka med idiomatiska uttryck och ordspråk att dramatisera fram karaktärer och handling att diskutera om samspel mellan ord och bild. 	<ul style="list-style-type: none"> Saga Fabel Vardagsberättelse Dikt Ramsa Bilderbok Serie 	<ul style="list-style-type: none"> Karaktär Inre och yttre egenskaper Huvudperson Konflikt Miljö Intrigkurva Replik Löpande text Sagodrag Berättelsemönster övervinna monstret och askungesaga Strof och vers Rim Paus Rytm Versaldikt Idiomatiska uttryck Ordspråk Inledning Höjdpunkt Avrundning

GEMENSAMMA STUDIER NIVÅ D, 9-10 ÅR (ÅK 3-4): PÅ ÄVENTYR - SKRIVA BRETT

Omfattning 60 studietimmar/år, sammanlagt 120 studietimmar. En del av studietimmarna avläggs som projekt, kortkurser och självstudier.

På nivå D utvecklas elevernas läs- och skrivförmåga snabbt och det är därmed viktigt att de får smaka på olika typers texter. Eleverna lär sig känna igen olika textgenrer och –stilar samt provar på att skriva inom dessa. Eleverna bekantar sig även med att skriva dramatik.

Eleverna skapar fiktiva världar med hjälp av sin fantasi och lär sig använda språket på ett kreativt sätt. Eleven skriver karaktärsdrivet och kan använda sig av fler personer i sina texter. Karaktärerna förses med drivkrafter och rädslor. Eleverna också använda sig av befintliga karaktärer och litterära världar och skriva fanfiction. Miljöbeskrivandet utvecklas genom att elevernas iakttar och upplever omvärlden och mångsidigt lär sig att använda sig av sina intryck i sitt skapande.

På nivå D lär sig eleverna strukturera sina texter och använda sig av olika berättelsemönster som stöd. Eleverna bekantar sig med jag- och tredjeperson-berättare samt berättelsens tempus. Inom lyriken bekantar sig eleverna med olika stilmedel samt lär sig använda dem även i andra texttyper. Eleverna reflekterar över skillnader mellan bunden och fri vers. Textens modaliteter behandlas och eleverna leker med fonter, layout samt fantasibokstäver samt reflekterar över vilka effekter som skapas.

Eleverna lär sig formulera sin egen läsupplevelse, beskriva den samt reflektera över den tillsammans med andra. Under läsningen lär sig eleverna skapa kopplingar till andra bekanta verk samt lägga märke till berättelsemönster. Ur läsoplevelsena hämtar eleverna också inspiration och modeller för sitt eget skrivande. Eleverna delar sina texter med varandra samt lär sig ge respons för innehåll och utnyttja både egen och andras respons i sitt skrivande. Eleverna delar även sina texter utanför gruppen.

Inom nivå D står äventyrs- och mysterieromanerna i fokus. Samtidigt behandlas humor som ett viktigt element inom alla genrer. Eleverna bekantar sig brett med västerländska klassiker inom dessa genrer samt med representativa exempel på de övriga texttyper som behandlas på nivå D. Inom poesin ligger fokus på onomatopoesi och centrala verk inom nonsensdikt. Litteraturlista som bilaga.

Fokusområden inom målen nivå D

Att utvecklas som ordkonstnär	Att finna sin egen röst i skrivandet	Att läsa med inlevelse	Konstprocessen och presentationen
Att uppmuntra eleven att finna och välja sådant som är viktigt för hen själv att berätta genom att utveckla användningen av olika sinnen och sin känslighet.	Att ge eleven övning i att skapa ordkonst i olika genrer samt hjälpa eleven att förstå förhållandet mellan textens innehåll och form, dvs. hur olika stilar byggs upp.	Att uppmuntra eleven att bekanta sig med ordkonstens genrer och uttrycksmedel samt med multimodala texter.	Att uppmuntra eleven att bekanta sig med de olika skedena i processen för skapande av ordkonst samt uppmuntra eleven att ge och ta emot respons samt att komma till rätta med att skapande av ordkonst är en pågående process.

Centrala metoder, texter och begrepp nivå D

Metoder	Texter	Begrepp
<ul style="list-style-type: none"> att improvisera fram situationer och skriva ner dem att hålla litteratursamtal och reflektera över sin läsoplevelse att öva på att strukturera texter att härma och leka med genretypiska drag att skriva om texter i annan genre att skilja mellan form och innehåll att använda sig av sinnesintryck och minnen att leka med textens utseende som modalitet 	<ul style="list-style-type: none"> Humor Deckare Mysterier Äventyr Spänning Brev Dagbok Roman Fanfiction Nonsensdikt Fri dikt Onomatopoetisk dikt Visuell poesi Komedi Referat Recension Artikel Hörspel 	<ul style="list-style-type: none"> Styckesindelning Genretypiska drag Berättelsemönster Berättarperspektiv Jag-berättare Tredjeperson-berättare Drivkrafter och rädslor Runda och platta karaktärer Berättelsemönstren pånyttfödelsen och äventyret Tempus Stil/ton Onomatopoesi Alliteration Motsats och kontrast Upprepning Liknelse Rimfläta Dialog och monolog Scenanvisning

GRUNDSTUDIER NIVÅ C, 11-12 ÅR (ÅK 5-6): I ANDRA VÄRLDAR – UTVECKLA OCH RELATERA

Omfattning 60 studietimmar/år, sammanlagt 120 studietimmar. En del av studietimmarna avläggs som projekt, kortkurser och självstudier. Under nivå C beräknas eleverna avsluta sina gemensamma studier och fortsätta med temastudier.

På nivå C behärskar eleverna redan många termer och är vana vid att behandla text på en metanivå. Eleverna leker fördomsfritt med genrer. Eleverna fördjupar sig i texter som utspelar sig bortom vardagen och lär sig skapa koherenta fantasimiljöer. Eleverna använder sig av samt utforskar uppdraget, tragedin samt komedin som berättelsemönster, samt inspireras av myter. Eleverna uppfattar skillnaden mellan att förklara och gestalta. Eleverna kan skriva dramatik samt behärskar allt fler stilmedel.

Eleverna letar aktivt efter nya läsoplevelser och rekommenderar litteratur för varandra. Eleverna kan leda diskussioner kring sin läsning och lyfta fram relevanta drag i texten som påverkar läsoplevelsen. Allt fler intertextuella kopplingar identifieras. Eleverna delar även halvfärdiga texter med varandra och kan ge och ta konstruktiv respons. Eleverna publicerar texter för allmänheten.

På nivå C läser eleverna centrala verk inom fantasy och skräck samtidigt som de bekantar sig med epos, myter och legender från olika kulturer för att synliggöra hur mångbottnade influenser de flesta texter innehåller. Inom poesin betonas det känsloladdade. Litteraturlista som bilaga.

Fokusområden inom målen nivå C

Att utvecklas som ordkonstnär	Att finna sin egen röst i skrivandet	Att läsa med inlevelse	Konstprocessen och presentationen
Att stödja elevens utveckling och syn på ordkonsten i förhållande till den litterära traditionen.	Att uppmuntra eleven att utvidga sitt ordförråd och att använda ett mångsidigare språk och uttryckssätt och hjälpa eleven att förstå förhållandet mellan textens innehåll och form, dvs. hur olika stilar byggs upp.	Att uppmuntra eleven till kreativt läsande och till att finna olika sätt att läsa i förhållande till ordkonstens miljöer.	Att öva eleven i att målinriktat skapa ordkonst

Centrala metoder, texter och begrepp nivå C

Metoder	Texter	Begrepp
<ul style="list-style-type: none"> • att leka med genrer och genretypiska drag • att skapa helgjutna miljöer utanför här och nu • att utveckla inre konflikter i karaktärer samt skapa deras individuella röster • att målmedvetet bearbeta texten • att variera tempot i texten och skapa spänning • att skapa intensitet och känsla • att fiktionalisera egna känslor och upplevelser • att lära sig påverka • att undersöka sin egen röst 	<ul style="list-style-type: none"> • Skräck • Fantasy • Scifi • Dystopi • Epos • Myter • Legender • Fanfiction • Rap • Sångtexter • Poetry slam • Tragedi • Grafisk novell och roman • Notis • Debattartikel 	<ul style="list-style-type: none"> • Allvetande berättarperspektiv • Berättelsemönstren uppdraget, tragedin och komedin • Haiku • Tanka • Versmått • Poetiskt ögonblick • Värdeladdade ord • Besjälning • Metafor • Stående epitet • Homonym • Synonym • Akt och scen

Studiehelheter för temastudierna, deras mål, innehåll och beräknade omfattning

ALLMÄNT

I temastudierna i den allmänna lärokursen i ordkonst bekantar sig eleverna med de olika genrerna i ordkonsten och deltar i tvärkonstnärliga projekt. I temastudierna i den allmänna lärokursen i ordkonst bekantar sig eleverna med genrerna inom skön- och facklitteraturen och med medlen som används i dessa.

I studierna betonas olika sätt att skapa kollektivt och att se ordkonstverk som en del av ett nätverk av andra texter. Som en del av temastudierna kan man presentera ett ordkonstverk i tryckt form, genom uppläsning, som medieinnehåll, scenframträdande eller i någon annan form.

Målen med undervisningen är att

Att utvecklas som ordkonstnär

- uppmuntra eleven att undersöka olika sätt att skapa ordkonst
- uppmuntra eleven att arbeta målinriktat
- stödja eleven i att delta i diskussionen om ordkonst i olika miljöer
- uppmuntra eleven att söka de drag och arbetssätt i konstnärskapet som är gemensamma med andra konstarter.

Att finna sin egen röst i skrivandet

- uppmuntra eleven att söka sätt att skapa ordkonst som passar hen
- uppmuntra eleven att utvidga sitt ordförråd och att använda ett mångsidigare språk och uttryckssätt
- öva eleven i att skapa ordkonst och pröva på olika genrer inom litteraturen
- hjälpa eleven att iaktta hur stilar byggs upp.

Att läsa med inlevelse

- uppmuntra eleven att leva sig in i det som de läser och hör och att dela sina läsoplevelser
- uppmuntra eleven att bekanta sig med ordkonstens traditioner och sätta sig in i olika sätt att läsa, också i tolkning av multimodala texter
- uppmuntra eleven att också bekanta sig med ordkonst som skapats kollektivt och med dess tradition.

Konstprocessen och presentationen

- uppmuntra eleven att tillämpa de olika skedena i ordkonstens produktionsprocess i sitt eget skapande av ordkonst och att undersöka processerna för framställande av andra konstarter
- ge eleven övning i att målinriktat skapa ordkonst självständigt och tillsammans med andra
- uppmuntra eleven att ge och ta emot respons
- uppmuntra och sporra eleven att dela och presentera sina ordkonstverk också i samarbete med andra konstarter.

TEMASTUDIER: LITTERATUR I SAMHÄLLET

Omfattning 60 studietimmar/år, sammanlagt 180 studietimmar. Eleven kan delta i veckovis undervisning på nivå B 13-15 år (åk 7-9) eller välja att avlägga temastudierna i form av kort- och projektkurser samt självstudier parallellt med de gemensamma studierna.

Inom temastudierna undersöker eleverna ordkonst i olika formen i samhället. Enligt egna intressen fördjupar eleven sig i olika litterära genrer och provar på tvärkonstnärliga arbetssätt där ordkonst ingår. Eleven lär sig använda ordkonstens medel även inom andra konstformer samt texttyper.

Eleven granskar påverkande och kan hantera ethos, patos och logos. De lär sig läsa och skapa multimodala opinionsbildande texter och använda sig av retoriska medel inom olika genrer.

Eleven förstår att texter skapats i en specifik kontext och bekantar sig med texter från olika tider och kulturella sfärer. Eleverna leker med stilar samt epoker och skriver parodier samt allegorier. Texters dolda budskap och värderingar synliggörs och eleverna tränar sig på kritisk läsning med fokus på genus, klass, etnicitet och ekologi. Eleverna uppmuntras till att relatera nutida litteratur till litteraturhistoriska verk och skapa egna samhällsskildringar.

Eleverna laborerar både med karaktärsdrivna och intrigdrivna texter samt fördjupar sig i den dramaturgiska modellen och hjältens resa som universellt berättelsemönster. Karaktärerna förses med värderingar, samhällsåsikter och eleverna tränar sig på flerstämmighet. Karaktärerna utvecklas inom texten, som person och/eller ideologiskt. Samtidigt undersöker eleven kronologin i texter.

Inom temastudierna bekantar sig eleverna centrala verk ur olika epoker med fokus på samhällsskildringar samt specifikt hur kärlek gestaltas och upplevs under olika tidsperioder samt med samtida verk med koppling till dessa. Egna läspreferenser betonas och uppmuntras. Litteraturlista som bilaga.

Centrala metoder, texter och begrepp temastudier

Metoder	Texter	Begrepp
<ul style="list-style-type: none">• att identifiera ideologier och värderingar i text genom att låta karaktärer byta plats med varandra• att skapa karaktärer som passar eller inte passar in i ett samhälle• att leka tidsresenär med karaktärer• att använda ordkonstmetoder i samarbete med andra konstformer	<ul style="list-style-type: none">• Novell• Utopi• Kärleksroman• Historisk roman• Biografi• Självbiografi• Samhällsskildring• Prosalyrik• Epoker antiken - nutid• Allegori• Parodi• Reportage	<ul style="list-style-type: none">• Kronologi• Hjältens resa• Cirkelkomposition• Epok• Dramaturgisk modell• Symbol• Personifikation• Retorisk fråga• Ethos• Patos• Logos

UNDERVISNING FÖR ORDKONST FÖR NIVÅ A (16-18 ÅR) SAMT VUXNA

I undervisningen i ordkonst för nivå A (16-18 år) samt vuxna följs målen och det centrala innehållet i den allmänna lärokursen i ordkonst. I undervisningen beaktas de studerandes intressen, erfarenheter och utbildning. Den studerande uppmuntras skapa egna mål och försöka uppnå dem.

Undervisningen i grundläggande konstundervisning för vuxna består främst av valfria kurser för vuxna samt självstudier. En individuell studieplan skapas för vuxenstuderande samt vid behov skräddarsydda kurser.

Bedömning

BEDÖMNING AV LÄRANDET SAMT FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING

Bedömningens uppgift är att stödja elevernas framsteg i studierna i ordkonst och att stödja eleverna i att uppnå de mål som ställs upp för studierna. Centralt är formativ bedömning som kontinuerligt ges av lärare genom hela lärtigen. Med hjälp av uppmuntrande och stöttande formativ respons där textens styrkor lyfts fram ökar elevernas medvetenhet och reflektion kring sitt eget skapande. Responsen kopplas till målen för undervisningen och stöder utvecklingen av elevernas eget konstnärskap, uppställandet av egna mål och uppföljningen av framstegen i förhållande till dem.

En mångsidig och fortlöpande bedömning består av olika sätt att ge respons och av olika bedömningsmetoder: eleverna får personlig respons av sin lärare och får öva sig i självvärdering och kamratvärdering. Bedömningen stöder samtidigt elevernas förmåga att lära sig lära och utvecklingen av självreglering. Bedömningen ska fokusera på elevens arbete och framsteg, inte på person. Vid bedömning och respons beaktas utvecklingen av elevernas självkänsla och positiva självbild.

Bedömningen av den fördjupade lärokursen i ordkonst omfattar följande målområden

- färdigheterna i att skapa ordkonst
- färdigheterna i att tolka ordkonst
- förmågan att lära sig lära, att reflektera och att hantera en process.

I de gemensamma studierna i ordkonst är syftet med den fortlöpande bedömningen att stödja övningen i de grundläggande färdigheterna i ordkonst. I bedömningen betonas särskilt färdigheterna i att skapa och tolka ordkonst samt förmågan att lära sig lära. I temastudierna i ordkonst är syftet med den fortlöpande bedömningen att stödja fördjupandet av färdigheterna i ordkonst. I bedömningen betonas förutom skapandet av ordkonst också färdigheterna i att reflektera och i att hantera en process. Bedömningen är verbal. Inom allmän lärokurs ges ingen summativ slutbedömning.

BETYG

Eleven får ett avgångsbetyg från den allmänna lärokursen i den grundläggande konstundervisningen efter att hen har fullgjort både de gemensamma studierna och temastudierna i den allmänna lärokursen.